

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

Synsam Group Finland Oy kiittää mahdollisuudesta lausua terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta. Synsam on Pohjoismaiden suurin optikkoketju, jolla on Suomessa 71 myymälää. Suomi on konsernin ainoa maa, jossa optikkotoimintaa rajoitetaan sääntelyllä, alinta näöntutkimusikää lukuun ottamatta, jota säädellään myös Ruotsissa. Ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoaminen helpottaa ja nopeuttaa merkittävästi suomalaisten kuluttajien pääsyä palveluihin, joita he tarvitsevat silmälasien hankkimiseksi tai päivittämiseksi. Muutos parantaa merkittävästi palveluiden alueellista yhdenvertaisuutta. Tällä hetkellä maakunnissa, joissa väestö on keskimääräistä ikääntyneempää, joudutaan ohjaamaan päivittäin noin 40 % optikkovastaanottojen asiakkaita 16 §:n rajoitusten vuoksi silmätautien erikoislääkärien vastaanotoille.

Asetuksen kumoamisella on merkittäviä positiivisia vaikutuksia terveydenhuollon palveluntuottajiin ja henkilöstöön kun jokainen ammattihenkilöryhmä pystyy keskittymään omaa osaamistaan ja koulutustaan parhaiten vastaavan työhön. Silmätautien erikoislääkärien kapasiteettia vapautuu vaativampiin tutkimuksiin ja hoitoihin. Muutos mahdollistaa muissa Pohjoismaissa ja EU-alueella jo käytössä olevan tehokkaamman työnjaon ja palveluiden tuotannon niin, että silmätautien erikoislääkärit keskittyvät erikoistason palveluiden tuottamiseen ja optikot/optometristit perustason palveluihin. Synsamin optikoiden näöntutkimuskäytäntöön kuuluu silmäterveyden seulominen. Epäilyttävässä tilanteessa tai mahdollisen löydöksen yhteydessä asiakas ohjataan velvoitetusti silmälääkärin vastaanotolle. Optikot eivät tee diagnoosia mahdollisista löydöksistä, vaan lääkäri ohjaa potilaan lääketieteellisiä tutkimuksia, taudinmäärittäjiä ja niihin liittyviä hoitoja. Suomi on konsernimme ainoa maa, jossa silmälääkäritoimintaa harjoitetaan optikkoliikkeissä. Synsamilla yksityistä lääkärin vastaanottoa pitää 50 lääkärinä, joista kaikki toimivat osa-aikaisesti. Merkittävä osa Synsamin silmälääkärin vastaanottojen potilaista on henkilöitä, joille on tehty lapsuusajan karsastusleikkaus tai taittovirheleikkaus. Useimmiten nämä operaatiot eivät näy vuosien jälkeen millään tavalla silmää tutkittaessa. Tämänkaltaiset vastaanotot kuormittavat ja vievät kapasiteettiä jo valmiiksi ruuhkautuneelta silmätautien erikoisalalta. Synsamin 50 silmälääkäristä vain 14 ottaa

vastaan lapsipotilaita, koska lasten tutkiminen vie normaalia enemmän aikaa. Synsamilla työskentelee 250 optikkoa, joista suurin osa kokoaikaisesti. Synsamin optikoiden saatavuus on merkittävästi parempi verrattaessa silmälääkäreihin. Optikolla on myös enemmän aikaa tutkia, kuunnella ja ohjeistaa lapsiasiakkaita sekä heidän huoltajiaan.

Optikkotoiminnan rajoitusten purkamisella saadaan valtiontalouteen merkittävät säästöt. Rajoitusten poiston myötä hyvinvointialueet saavat mahdollisuuden hyödyntää optikoita nykyisestä poikkeavalla tavalla. Pykälän 16 kumoaminen avaa hyvinvointialueille mahdollisuuden järjestää lukuisia silmäterveyden palveluita merkittävästi nykyistä tuotantotapaa edullisemmin hyödyntämällä toimiviksi todettuja moniammatillisia yhteistyömalleja. Kotitalouksien kustannukset pienenevät myös merkittävästi muutoksen myötä. Optikon näöntutkimuksen kustannus vaihtelee käytännössä 0–45 euron välillä. Silmälaseja hankittaessa se usein sisältyy kokonaishintaan. Vastaava kokonaiskustannus (lääkärin palkkio + toimistopalkkio) erikoislääkärin suorittamana on n.165 euroa (keskimäärin vuonna 2024). Silmälasien uusimiseksi tehdään tällä hetkellä ammattihenkilöasetuksen 16 § rajoitusten vuoksi vuosittain 100-150 000 lääketieteellisesti tarpeetonta silmätautien erikoislääkärikäyntiä. Niistä aiheutuu kotitalouksille 15–20 miljoonan euron kustannukset.

2. Muut huomiot

Ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoaminen edistää ja kehittää optista alaa. Se mahdollistaa optikon ja silmälääkärin keskittymisen koulutustaan ja osaamistaan parhaiten vastaaviin tehtäviin, alentaa yhteiskunnan kustannuksia ja nopeuttaa kuluttajien pääsyä näönhuollon ja silmäterveyden palveluihin. Optikot ovat muissa Pohjoismaissa toimineet vuosikymmeniä ilman vastaavia toiminnan rajoituksia. Kannatamme varauksetta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamista.

Mars Vesa
Synsam Group Finland Oy